

کد کنترل

320

F

آزمون (نیمه‌متمرکز) ورود به دوره‌های دکتری - سال ۱۴۰۲

دفترچه شماره (۱)

صبح پنج‌شنبه

۱۴۰۱/۱۲/۱۱

«اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می‌شود.»
امام خمینی (ره)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
سازمان سنجش آموزش کشور

تاریخ و تمدن ملل اسلامی (کد ۲۱۳۲)

زمان پاسخ‌گویی: ۱۰۵ دقیقه

تعداد سؤال: ۸۰

عنوان مواد امتحانی، تعداد و شماره سؤالات

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره
۱	مجموعه دروس تخصصی: - زبان عربی - تاریخ و تمدن ملل اسلامی	۸۰	۱	۸۰

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

حق چاپ، تکثیر و انتشار سؤالات به هر روش (الکترونیکی و...) پس از برگزاری آزمون، برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز این سازمان مجاز می‌باشد و یا متخلفین برابر مقررات رفتار می‌شود

تماس بگیرید. ۹۰۹۹۰۷۵۳۰۷
irantahsil.org

در صورت وجود هرگونه پرسش و ابهام با شماره
تماس از طریق تلفن ثابت

* داوطلب گرامی، عدم درج مشخصات و امضا در مندرجات جدول زیر، به منزله عدم حضور شما در جلسه آزمون است.

اینجانب ..... با شماره داوطلبی ..... با آگاهی کامل، یکسان بودن شماره سندلی خود با شماره داوطلبی مندرج در بالای کارت ورود به جلسه، بالای پاسخنامه و دفترچه سؤالات، نوع و کد کنترل درج شده بر روی جلد دفترچه سؤالات و پایین پاسخنامه ام را تأیید می‌نمایم.

امضا:

مجموعه دروس تخصصی (زبان عربی - تاریخ و تمدن ملل اسلامی):

■ ■ عین الأنسب و الأدق في الجواب عن الترجمة أو التعريب أو المفهوم (۱-۸)

۱- ﴿ أَيْحْسِبُونَ أَنَّ مَا نُؤَدِّهِمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَ بَنِينَ، تُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ، بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾:

- ۱) آیا چنین می‌پندارند آنچه از اموال و پسران به آنها بخشیده‌ایم فقط برای اینست که در رساندن نیکیها بدانها شتاب ورزیم، درحالیکه آنان فهم آن را ندارند!
- ۲) آیا چنین گمان می‌کنند ما فقط با مال و پسران بدانها مدد می‌رسانیم، تا درهای خیرات را بسرعت به روی آنان بگشائیم، و حال اینکه آنان نمی‌فهمند!
- ۳) آیا گمان می‌کنند آنچه از اموال و فرزندان بدانها بخشیده‌ایم برای اینست که در رساندن نیکیها بدانها تعجیل کنیم، نه چنین است، بلکه آن را درک نمی‌کنند!
- ۴) آیا می‌پندارند اینکه ما آنان را به مال و فرزندان مدد می‌نماییم، برای اینست که در خیرات برای آنها شتاب ورزیم، نه، آنان درک نمی‌کنند!

۲- « يَدْعِي بِزَعْمِهِ أَنَّهُ يُرْجُو اللَّهَ، كَذَبٌ وَ الْعَظِيمُ! مَا بَالُهُ لَا يَتَّبِعِينَ رِجَاؤَهُ فِي عَمَلِهِ؟ فَكُلٌّ مِنْ رِجَاؤِهِ رِجَاؤُهُ فِي عَمَلِهِ! »:

- ۱) به گمان خود دعوی دارد که امیدش به خداوند است، به خدای بزرگ سوگند که دروغگو است! چرا امیدواری او در کردارش ناپدیدار است؟ هرکه امیدوار است امیدش در عملش آشکار است!
- ۲) به ادعای خود امیدش فقط به الله است، به آنکه بزرگ است قسم که دروغ می‌بافد! چه شده است که این امیدواری را در عمل نشان نمی‌دهد؟ آنکه امید داشته باشد این امید در عملش مشهود است!
- ۳) به ظنّ خود ادعا دارد که به الله امیدوار است، قسم به آنکه عظیم است دروغ می‌بافد! او را چه شده که امید خود را عملاً نشان نمی‌دهد؟ کسی که امیدی داشته باشد در کردار او هویدا خواهد شد!
- ۴) به زعم خود ادعا می‌کند که به خداوند امیدوار است، سوگند به خدای با عظمت که دروغ می‌گوید! پس چرا امیدواری او در عملش به چشم نمی‌خورد؟ هرکس امیدی داشته باشد از عملش معلوم می‌شود!

۳- « قَوْمٌ إِذَا أَخَذُوا الْأَقْلَامَ مِنْ قَصَبٍ ثُمَّ اسْتَمَدُوا بِهَا مَاءَ الْمَنِيَّاتِ نَالُوا بِهَا مِنْ أَعَادِيهِمْ، وَ إِنْ كَثُرُوا مَا لَا يَنَالُ بِحَدِّ الْمَشْرِفِيَّاتِ! »:

- ۱) آنان قومی هستند که هرگاه از نی قلم‌ها بتراشند و آنگاه از شربت مرگ مرگب آنها را بسازند، با دشمنان خود، هر قدر زیاد باشند، آن کنند که بوسیله لبه تیز شمشیرها نتوان کرد!
- ۲) آن قوم اگر قلم‌هایی از نی در دست گیرند و با آب مرگ به مدد آنها بروند، با دشمن، هر چند با تعداد انبوه باشد، آن کنند که لبه‌های تیز شمشیرها نتوانند کرد!
- ۳) آن گروه وقتی قلم‌های خود را از نی نیزارها بتراشند و با آب آرزوها به کمک آنها بروند، دشمن را با وجود تعداد بی‌شمارش، با لبه تیز شمشیرها از پای درآورند!
- ۴) آنان گروهی هستند که چنانچه قلم‌هایی از نیزارها برگیرند و مرگب آنها را از شربت آرزوها بسازند، دشمنان خود را با وجود زیادی تعداد، به لبه تیز شمشیرها از پای درآورند!

۴- « ظَلَمَ لَذَا الْيَوْمِ وَصَفَّ قَبْلَ رُؤْيَتِهِ لَا يَصْدَقُ الْوَصْفُ حَتَّى يَصْدَقَ النَّظْرُ! »:

- ۱) وصف ماجرای روز، پیش از رؤیت آن ظلمی است در حق وصف اگر قبل از دیدن به توصیف بپردازد!
- ۲) ظلمی است در حق صاحب امروز اگر قبل از دیدن آن توصیف شود، زیرا وصف وقتی صادق است که مشاهده صادق باشد!
- ۳) توصیف امروز ظلم است در حق توصیف کردن ماقبل مشاهده، از آنجا که هر توصیفی وقتی صادق است که نظر صادق باشد!
- ۴) توصیف کردن ماجرای امروز قبل از مشاهده آن ظلم است در حق او، چه تا مشاهده و نظر درست نباشد وصف کردن صادق نیست!

۵- « كَانَتْ عَجَلَةُ الزَّمَنِ تَدُورُ فَإِذَا بَنَى نَرِي عَمْرًا يَتَصَرَّفُ بِلَادِ الرُّومِ فِي غَيْرِ مَوْقِعٍ، مَتَّخِذًا نَفْسَ الطَّرِيقَةِ الَّتِي شَقَّ بِهَا طُورَ سَيْنَاءَ وَ دَخَلَ مِصْرَ! »:

- ۱) مدت زمانی سپری شد که عمر دیگر بار روم را به همان طریقه خود که قبلاً از صحرای سینا عبور کرده و وارد مصر شده بود، به تصرف خود درآورد!
- ۲) چرخ زمان می‌گشت تا اینکه عمرو را می‌بینیم که روم را به همان روش پیشین خود که صحرای سینا را پیموده و وارد مصر شد، تصرف کرد!
- ۳) چرخ زمانه می‌گشت که ناگهان عمرو را می‌بینیم که سرزمین روم را از چند موضع به‌همان شیوه‌ای که صحرای سینا را در نور دیده و وارد مصر شده بود، تصرف کرد!
- ۴) زمان بسرعت سپری می‌شد که عمر موفق شد با استفاده از طریقه قبلی خود در تصرف کشور مصر، با عبور از صحرای سینا روم را نیز تصرف کند!

- ۶- « قد تمّ الإعلان عن حكومة غير مكتملة الخميس الماضي، حيث لا تزال هناك مناصب وزارية مهمة شاغرة!»: (۱) این اعلامیه درباره دولت روز پنجشنبه گذشته به طور ناقص صادر شد به طوری که پست‌های مهم وزارتی آن هنوز خالی است! (۲) روز پنجشنبه گذشته از ترکیب ناتمام کابینه‌ای خبر داده شد که هنوز برخی پست‌های مهم وزارتی آن بدون متصدی است! (۳) در روز پنجشنبه گذشته که هنوز در مورد پست‌های مهم وزارتی اختلاف نظر وجود داشت، اعلام شد که کابینه‌ای با ترکیب ناتمام تشکیل شده است! (۴) اعلامیه‌ای که درباره دولت روز پنجشنبه گذشته صادر شد حاکی از این است که در مورد پست‌های مهم وزارتی هنوز اختلاف نظر موجود است!
- ۷- « ما مات منا سيد حنف أنفه! ». مفهوم العبارة: (۱) إنا أسیادنا یموتون فی فراش المرض! (۲) لم یمت أسیادنا إلا فی ساحة القتال! (۳) إنا یموت سادتنا فی فراش المرض! (۴) لم یستول أحد علی سادتنا فی القتال!
- ۸- « او دانشنامه عظیم خود را براساس اسناد و مکاتبات بایگانی شده در دارالانشاء مصر تألیف کرده است»: (۱) موسوعته العظيمة قد ألفت علی ما حصل من الأسناد و المراسلات فی دار الإنشاء المصرية. (۲) إن دائرة المعارف الكبرى التي ألفتها كانت علی أساس محفوظات المراسلات فی دار الإنشاء المصرية. (۳) إنه قد اعتمد فی موسوعته الجلیلة علی محفوظات دار الإنشاء المصرية من الوثائق و المراسلات. (۴) هو قد ألفت دائرة المعارف جلیلة علی ما كان محفوظاً فی دار الإنشاء المصرية من الوثائق و المكاتبات.

■ ■ عین المناسب للجواب عن التشکيل (۹)

۹- عین الخطأ:

- (۱) أيها الناس اتقوا الله، فما خلق امرؤ عبثاً فيلهو؛
 (۲) و لا ترك سدى فيلغو و ما دنياه التي تحسنت له بخلف من الآخرة؛
 (۳) التي قبحها سوء النظر عنده، و ما المعرور الذي ظفر من الدنيا؛
 (۴) بأعلى همته كالآخر الذي ظفر من الآخرة بأدنى سهمته!

■ ■ عین الخطأ عن الإعراب و التحليل الصرفي (۱۰-۱۲)

۱۰- ﴿ و اذکر فی الكتاب مریم إذ انتبذت من أهلها مکاناً شرقياً ﴾:

- (۱) مکاناً: اسم جامد و مصدر ميمي - مفعول به منصوب لفعل « انتبذت » و منعوت للنعت « شرقياً »
 (۲) شرقياً: اسم منسوب و مؤول إلى المشتق (=منسوب إلى الشرق)، نعت مفرد حقيقي و منصوب بالتبعية للمنعوت «مکاناً»
 (۳) إذ: اسم غير متصرف، ظرف للزمان و في محل نصب بدل اشتمال من المفعول به « مریم » و منصوب محلاً بالتبعية
 (۴) انتبذت: فعل ماضٍ من باب افتعال، فاعله الضمير المستتر فيه جوازاً، و الجملة فعلية في محل جرّ، مضاف إليه

۱۱- « و ليل كموج البحر أرخى سدوله علي بأنواع الهموم ليبتلي»:

(۱) أرخى: فعل ماضٍ من باب إفعال، و فاعله الضمير المستتر فيه جوازاً، و الجملة فعلية و حالية و في محلّ نصب

(۲) كموج: الكاف، اسم غير متصرف بمعنى « مثل » و نعت و مجرور محلاً بالتبعية للمنعوت « ليل»، و هو مؤوّل إلى المشتق (= مماثل)

(۳) ليل: اسم - مفرد مذكر - نكرة، مجرور في اللفظ بحرف « ربّ » الزائدة و المقدّرة في الواو، و مرفوع محلاً على أنّه مبتدأ

(۴) و ليلٍ: الواو واو « ربّ » حرف زائد، ليل: مبتدأ و مرفوع محلاً، و خبره جملة « أرخى ... » و الرابط ضمير الهاء في « سدوله»

۱۲- « إنّه ألقى كلمته أمام الجلوس يوم الثلاثاء لثمانى ليلٍ مضين من ذي الحجة السنة السّتين من الهجرة»:

(۱) السّتين: اسم من أعداد العقود الأصلية، جمع سالم للمذكّر بالإلحاق، معرب/ مضاف إليه و مجرور بالياء

(۲) الجلوس: اسم، جمع تكسير أو مكسّر (مفردة: جالس، مذكّر)، معرّف بأل، منصرف / مضاف إليه و مجرور

(۳) ليلٍ: جمع مكسّر (بزيادة الياء على غير القياس)، معرب و منقوص و ممنوع من الصرف/ تمييز مفرد و مجرور بالإضافة

(۴) ثمانى: من الأعداد المفردة الأصلية، مفرد مذكر (للمعدود المؤنث) - منقوص - ممنوع من الصرف / مجرور بكسرة مقدّرة بحرف الجر

■ ■ عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (۱۳-۲۰)

۱۳- « فوالله ما أنسى قتيلاً رزئته / بجانب فوسى، ما بقيت على الأرض / على أنّها تعفو الكلوم و إنّما .....».

عین الصحيح في معنى « على »:

- (۱) الاستعلاء
(۲) التعليل ك « اللام»
(۳) الاستدراك و الإضراب
(۴) الظرفية ك « في»

۱۴- عین الخطأ: نقول العبارة .....

- (۱) « قعدت قعوداً » لإزالة الريب في وقوع الفعل!
(۲) « قعدت قعدة » لمن يسأل عن كيفية القعود!
(۳) « قعدت قعدة » لمن يسأل عن دفعات وقوع الفعل!
(۴) « قعدت قعدتين » لإزالة الريب في وقوع الفعل!

۱۵- عین الخطأ في الكنايات:

- (۱) كَأَيِّنَ مِنْ مَشَاكِلٍ عَوِيصَةٌ تَحُلُّهَا الْهَمُّ الْعَالِيَةُ!
- (۲) كَانَتْ لِي بَضْعَةٌ دَنَانِيرٌ فَأَعْطَيْتُ زَمِيلِي عَشْرَةَ مِنْهَا!
- (۳) أَخَذْتُ تَنْبَاهِي وَتَقُولُ إِنِّي طَالَعْتُ حَتَّى الْآنَ كَذَا وَكَذَا مَقَالَةً!
- (۴) لَمَّا دَخَلْتُ الصَّفَّ وَجَدْتُ فَلَانَةَ وَفَلَانًا قَدْ سَبَقَانِي فِي الْحَضُورِ!

۱۶- عین العبارة التي لم يستعمل فيها ضمير الشأن:

- (۱) إِنَّ مَنْ يَدْعُ إِلَى الْخَيْرِ يَجِدْهُ!
- (۲) وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ!
- (۳) إِعْلَمَنَّ أَنَّ مَنْ يُبَادِرُ الصَّيْدَ مَعَ الْفَجْرِ يَقْنَصُ!
- (۴) إِنْ الْحَقُّ لَا يَخْفَى عَلَى ذِي بَصِيرَةٍ!

۱۷- عین الخطأ:

- (۱) صَبْرًا فَيَنْجَحُونَ فِي الْحَيَاةِ!
- (۲) كَأَنَّكَ أَمِيرٌ فَيَجْتَمِعُوا حَوْلَكَ!
- (۳) هَلَمْ إِلَى الْخَيْرِ فَتَجْحُوا فِي الدُّنْيَا!
- (۴) لَيْسُوا بِظَالِمٍ فَيَخَافُوا مِنْ ظَلَمِهِمْ!

۱۸- عین الصحيح (في « أَيْ »):

- (۱) أَخْبَرْتُكَ أَيُّ طَالِبِينَ نَجَحًا!
- (۲) جِئْتُ لِأَعْلَمَ أَيُّ كِتَابٍ اخْتَرْتُ!
- (۳) أَفْرَحُ حِينَ أُطَّلِعُ أَيُّهُمْ هُوَ نَاجِحٌ!
- (۴) أَحَبُّ أَنْ أَعْلَمَ أَيُّ طُلَّابٍ جَاءُوا!

۱۹- عین الصحيح في تعيين عامل الحال:

- (۱) ذَلِكَ أَخُوكَ عَطُوفًا. (ذَلِكَ « أُشِيرُ »)
- (۲) مَا شَأْنُكَ مُجِيبًا؟! (مَحْذُوفٌ جَوَازًا)
- (۳) أَجَالَسًا وَ قَدْ ذَهَبَتِ الْقَافِلَةُ؟! (مَحْذُوفٌ وَجُوبًا)
- (۴) هَذَا مَقْبَلٌ مُتَأَنِّيًا. (هَذَا « أُشِيرُ »)

۲۰- عین الصحيح:

- (۱) نَحْنُ الْمَعْلَمِينَ وَ هَذَا فَخْرٌ عَظِيمٌ لَنَا!
- (۲) نَحْنُ الْمَعْلَمِينَ نَهْتَمُّ بِتَرْبِيَةِ الْأَجْيَالِ!
- (۳) هَؤُلَاءِ الْمَعْلَمِينَ رَبُّوًا جَبَلْنَا عَلَى الْفَضَائِلِ!
- (۴) هُمُ الْمَعْلَمِينَ بِهِمْ تَقْنَدِي الْأُمَّةَ فِي طَرِيقِهَا!

۲۱- جنگ بسوس در دوره جاهلی میان کدام قبایل عرب رخ داد؟

- (۱) بنی بکر و بنی تغلب
- (۲) بنی مضر و بنی حمیر
- (۳) بنی تمیم و بنی شیبان
- (۴) بنی غطفان و بنی تمیم

۲۲- کدام مورد بیانگر مدیریت فرایندی رسول خدا (ص) در امر دعوت و تبلیغ در دوره سیزده ساله بعثت در مکه است؟

- (۱) دریافت وحی - دعوت مخفی - دعوت عشیره - دعوت همگانی
- (۲) خلوت در غار حرا - دریافت وحی - دعوت مخفی - دعوت همگانی
- (۳) دریافت وحی - دعوت مخفی - دعوت عشیره - دعوت جهانی
- (۴) خلوت در غار حرا - دریافت وحی - دعوت مخفی - دعوت همگانی - دعوت جهانی

۲۳- در پیمان نامه عمومی مدینه النبی، کدام اصل مبنای تنظیم مناسبات و حقوق اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه نوپای اسلامی بود؟

- (۱) التزام به سنت‌های پسندیده قبیله‌ای
- (۲) اعتقاد به اصل توحید و نبوت رسول خدا (ص)
- (۳) سبقت در اسلام مهاجر و انصار و ارزش‌های اخلاقی
- (۴) همزیستی مسالمت‌آمیز بر مبنای عدالت و تعاون اجتماعی

- ۲۴- فتح دمشق، پیامد کدام یک از فتوح مسلمانان در شام بود؟
 (۱) اجنادین (۲) یرموک (۳) مرج راهط (۴) مرج الصفر
- ۲۵- لایق ترین و توانا ترین والی آندلس در دوره امویان که بود و فرجام کار او چه شد؟
 (۱) سمح بن مالک خولانی - در جنگ پواتیه کشته شد.
 (۲) سمح بن مالک خولانی - پس از شکست پواتیه عزل شد.
 (۳) عبدالرحمان بن عبدالله غافقی - در جنگ پواتیه کشته شد.
 (۴) عبدالرحمان بن عبدالله غافقی - پس از شکست پواتیه عزل شد.
- ۲۶- کدام نیروی سیاسی، نقش اصلی در تضعیف امارت نصر بن سیار در خراسان را داشت؟
 (۱) ایرانیان (۲) خوارج (۳) عرب های یمنی (۴) شیعیان علوی
- ۲۷- نخستین بار با قتل کدام خلیفه عباسی، حرمت و شأن مقام خلافت و خلفای عباسی شکسته شد؟
 (۱) امین (۲) مهتدی (۳) متوکل (۴) مستعین
- ۲۸- کدام مورد درباره اقدام هارون الرشید، خلیفه عباسی، در تعیین ولیعهد خود درست نیست؟
 (۱) در سال ۱۷۵ ق، عبدالله مأمون را به عنوان ولیعهد بعد از محمد امین برگزید.
 (۲) در سال ۱۸۳ ق، عبدالله مأمون را پس از محمد امین به ولایتعهدی برگزید.
 (۳) در سال ۱۷۵ ق، محمد امین را که پانزده ساله بود به ولیعهدی برگزید و او را بر مأمون ترجیح داد.
 (۴) در سال ۱۸۳ ق، تحت تأثیر جعفر برمکی، عبدالله مأمون را به عنوان ولیعهد دوم، به استانداری خراسان بزرگ منصوب کرد.
- ۲۹- رقیب سیاسی منصور عباسی در امر خلافت و جانشینی سفاح که بود و منصور چگونه او را از میان برداشت؟
 (۱) ابومسلم خراسانی - با دسیسه او را در خلوت به قتل رساند.
 (۲) عبدالله بن علی - با اعزام سپاهی به فرماندهی ابومسلم خراسانی او را شکست داد.
 (۳) عیسی بن موسی - او را از ولایتعهدی عزل و زندانی کرد و در زندان به قتل رساند.
 (۴) سلیمان بن علی - او را با اتهام همدستی با قیام نفس زکیه دستگیر و مسموم کرد.
- ۳۰- دلیل برقراری روابط حسنه متقابل سیاسی میان هارون الرشید و شارلمانی پادشاه فرانکها، کدام است؟
 (۱) دولت بیزانس و امویان آندلس دشمنان مشترک آن دو بودند.
 (۲) شارلمانی به برای مقابله با حملات بیزانس به حمایت هارون الرشید نیاز داشت.
 (۳) شارلمانی به ناوگان دریایی هارون الرشید برای تصرف جزایر استراتژیک بالثار شرقی نیاز داشت.
 (۴) هارون الرشید در صدد جلب حمایت شارلمانی برای جلوگیری از حملات امویان آندلس به شمال آفریقا بود.
- ۳۱- کدام مورد درباره قیام المقنع، درست است؟
 (۱) عبدالسلام یشکری از مخالفان منصور عباسی بود و به طرفداری از المقنع در خراسان قیام کرد.
 (۲) یوسف برم از مخالفان خلافت عباسی بود و پس از شکست المقنع برای تداوم راه او در خراسان قیام کرد.
 (۳) المقنع در آغاز از طرفداران دعوت عباسی بود اما به دلیل اختلاف با رهبران دعوت در خراسان دست به قیام زد.
 (۴) نخست مرحله از فعالیت ضد دینی المقنع زمانی پدیدار شد که پس از قتل ابومسلم، به خون خواهی او، ادعای پیامبری کرد.
- ۳۲- کدام مورد درباره رویدادها و مواضع نیروها در اواسط قرن هفتم هجری قمری، درست است؟
 (۱) پیش از سلطه هولاکوخان مغول بر بغداد، خلیفه عباسی برای سرکوب اسماعیلیان نزاری با وی همکاری کرد.
 (۲) ابن علقمی برخلاف مجاهدالدین ایبک بر آن بود تا برای دفع خطر مغولان تمام نیروی نظامی خلافت را به کار گیرد.
 (۳) المعتصم عباسی آمادگی خود را برای همکاری با هولاکوخان در حمله به مصر و شام، مشروط به چشم پوشی او از تصرف بغداد، اعلام کرد.
 (۴) شدت گرفتن اختلاف میان مجاهدالدین ایبک و مؤیدالدین بن علقمی، هنگام حمله مغولان به بغداد تأثیر زیادی در ناآرامی اوضاع و فراهم کردن زمینه سقوط خلافت عباسی داشت.

- ۳۳- به کدام علت، فتوحات مسلمانان در دوره اموی به سوی چین متوقف شد؟
 (۱) در پی قتل قتیبه بن مسلم فرمانده مسلمانان در جنگ با چینیان، شیرازه سپاه آنان فروپاشید و از ادامه کار باز ماندند.
 (۲) مسلمانان در نبرد مهم طراز از سپاهیان امپراتور چین شکست خورده و توان نظامی برای ادامه فتوح را نداشتند.
 (۳) مسلمانان در جبهه سند، نیازمند اعزام نیروهای کمکی بودند و شمار زیادی از جنگجویان جبهه چین به آنجا انتقال یافتند.
 (۴) پس از تأکید امپراتور چین بر ضرورت تأمین امنیت راه‌های تجاری شرق به غرب و فقدان عده و عده کافی مسلمانان برای تصرف چین، فتوح آنان در مرز آن سرزمین متوقف شد.
- ۳۴- نخستین حکومت نیمه‌مستقل ترک تبار در دوره حکومت‌های متقارن در شرق جهان اسلام، کدام است؟
 (۱) سیمجوریان (۲) آل محتاج (۳) غزنویان (۴) آل فریغون
- ۳۵- مهم‌ترین پیامد جنگ حطین در ۵۸۳ هجری چه بود؟
 (۱) آغاز جنگ سوم صلیبی
 (۲) آزادسازی بیت‌المقدس و مناطق وسیعی از فلسطین
 (۳) اسارت پادشاه بیت‌المقدس و فرماندهان جنگ‌افروز مانند رینالدو شاتیون
 (۴) صلح رمله و سیطره مسلمانان بر شهرهای بندری فلسطین و منطقه الجلیل
- ۳۶- کدام مورد از نشانه‌ها و ویژگی‌های دوره دوم خلافت فاطمی (دوره وزیران) نیست؟
 (۱) برآمدن وزیران سنی‌مذهب
 (۲) نقش مؤثر وزیران در انشعابات فرقه‌ای
 (۳) نفوذ داعیان فاطمی در امور کشوری و لشکری
 (۴) استفاده از القابی چون «ملک» و «شاهنشاه» برای وزیران
- ۳۷- کدام مفهوم‌سازی جدید از آموزه‌های مسیحیت، زمینه‌ساز مذهبی جنگ‌های صلیبی ضد مسلمانان شد؟
 (۱) جنگ مقدس (۲) آموزش گناهان (۳) تکفیر نامسیحیان (۴) زیارت اماکن مقدس
- ۳۸- اصل حکمرانی «الحکم لمن غلب» در کدام یک از حکومت‌های مصر و شام نمود بیشتری داشت؟
 (۱) ایوبیان (۲) ممالیک (۳) اتابکان شام (۴) سلجوقیان شام
- ۳۹- پیشوای قبایل برغواطه که در پی ایجاد تحریف در دین اسلام و ارائه دیانتی انحرافی و جدید بود، کدام است؟
 (۱) طریف ابوصالح (۲) میسره مطغری (۳) صالح بن عبدالرحمن (۴) ابوالمهاجر دینار
- ۴۰- حکومت امویان آندلس، پس از کدام رخداد منقرض شد؟
 (۱) مرگ المستظهر عبدالرحمان بن هشام
 (۲) خلع المعتمد بالله هشام از قدرت به دست اهل قرطبه
 (۳) شکست و فرار مستکفی محمد بن عبدالرحمان از قرطبه
 (۴) حمله آلفونس پادشاه لیون به قرطبه و تصرف آن
- ۴۱- کدام حکومت مسیحی با جذب دانشمندان مسلمان و تأسیس دارالترجمه، نقش مهمی در انتقال علوم اسلامی به اروپا داشت؟
 (۱) نورمان‌ها در سیسیل
 (۲) حکومت مسیحی تولدو بعد از بازپس‌گیری
 (۳) موريسک‌های اشبیلیه
 (۴) حکومت مسیحی گت‌های قرطبه
- ۴۲- کدام مورد درباره ملوک الطوائف اول در اندلس و محل حکومت آنان، درست است؟
 (۱) بنوجهور در مالقه
 (۲) بنوعامر در بلنسیه
 (۳) بنوذوالنون در اشبیلیه
 (۴) بنی زیری در جزیره خضراء
- ۴۳- پس از ضعف سیاسی نوادگان تیمور در ماوراءالنهر، از اوایل قرن دهم تا اوایل قرن یازدهم، کدام خاندان بر آن منطقه مسلط شد؟
 (۱) بابریان (۲) شیبانیان (۳) منغیت‌ها (۴) خان‌های خیوه

- ۴۴- کدام منطقه، قلمروی اصلی جانشینان تیمور بود؟
 (۱) خراسان بزرگ
 (۲) ماوراءالنهر و خراسان بزرگ
 (۳) خراسان بزرگ، فارس و آذربایجان
 (۴) ایران، خراسان بزرگ، سند و هند
- ۴۵- خواجه رشیدالدین فضل‌الله، با دشمنی و دسیسه چه کسی از وزارت برکنار و سرانجام به قتل رسید؟
 (۱) تیمورتاش پسر امیر چوپان
 (۲) امیر چوپان سپهسالار
 (۳) ابوسعید ایلخان
 (۴) تاج‌الدین علیشاه
- ۴۶- کدام مورد دربارهٔ مسلمان شدن ایلخانان، درست است؟
 (۱) تکودار تحت تأثیر عطاملک جوینی حاکم بغداد به اسلام گروید.
 (۲) امیر نوروز سردار مسلمان نقش مهمی در گرایش غازان‌خان به اسلام داشت.
 (۳) غازان‌خان برای تثبیت حکومت خود در ایران و مصالحه با ممالیک، از مسیحیت به اسلام گروید.
 (۴) گیخان تو تمایل به اسلام داشت اما تعصب خان‌ها و فرماندهان بودایی سپاه، مانع اسلام آوردن او شد.
- ۴۷- شهر بورسه به دست کدام حاکم عثمانی و در چه سالی فتح شد؟
 (۱) مراد دوم، ۸۱۷ ق
 (۲) اورخان، ۸۱۷ ق
 (۳) مراد اول، ۷۱۷ ق
 (۴) اورخان، ۷۱۷ ق
- ۴۸- به موجب کدام معاهده و در دورهٔ سلطنت کدام شاه صفوی، بغداد، بصره و بخشی از کردستان غربی به عثمانی و در مقابل آذربایجان شرقی، ارمنستان و گرجستان به ایران واگذار شد؟
 (۱) معاهدهٔ دوم استانبول - شاه سلیمان
 (۲) معاهدهٔ دوم استانبول - شاه صفی
 (۳) معاهدهٔ قصرشیرین - شاه صفی
 (۴) معاهدهٔ قصرشیرین - شاه سلیمان
- ۴۹- کدام مورد دربارهٔ روابط ایران و عثمانی در دورهٔ حکومت صفویان، درست است؟
 (۱) سلطان سلیم کوشید با استفاده از وجود القاص میرزا برادر شورشی طهماسب، حکومت صفوی را دچار اختلاف نموده و از درون نابود کند.
 (۲) بایزید دوم برای جلوگیری از پیشروی عباس اول صفوی در سواحل خلیج فارس، خوانین محلی و رهبران با نفوذ اهل سنت را بر ضد وی به شورش تحریک کرد.
 (۳) شاه عباس اول با استفاده از درگیری عثمانی و اتریش، پیمان صلح با عثمانی را نادیده گرفت و آذربایجان و شیروان را از تصرف عثمانی درآورد.
 (۴) شاه عباس دوم صفوی با بهره‌گیری از درگیری‌های عثمانی با دولت‌های اروپایی، سواحل و جزایر جنوبی ایران را از حاکمیت پرتغالی‌ها خارج کرد.
- ۵۰- آزادی کشتیرانی برای تمام دولت‌ها در دریای سیاه و رودخانه دانوب و پذیرش تحت‌الحمایگی بلغارستان و رومانی برای دولت عثمانی، به ترتیب جزو مفاد کدام معاهده و میان کدام کشورها است؟
 (۱) استانبول - فرانسه و عثمانی
 (۲) پاریس - عثمانی و روسیه
 (۳) پاریس - فرانسه و عثمانی
 (۴) استانبول - عثمانی و اتریش
- ۵۱- کدام کتاب در موضوع خود از گونهٔ برجسته جوامع‌نگاری‌هاست؟
 (۱) مقتل الحسین ابومخنف
 (۲) طبقات الحنابله ابن ابی یعلی
 (۳) مقاتل الطالبیین ابوالفرج اصفهانی
 (۴) المغازی محمد بن شهاب زهری
- ۵۲- کدام یک از مورخان مسلمان در گردآوری و ثبت روایات تاریخی عصر نبوت به آیات ناظر بر رویدادهای تاریخی هم توجه داشتند؟
 (۱) عروة بن زبیر، بلاذری، طبری
 (۲) عروة بن زبیر، محمد بن شهاب زهری، واقفی
 (۳) محمد بن شهاب زهری، واقفی، بلاذری
 (۴) سیف بن عمر، عروة بن زبیر، خلیفه بن خیاط

- ۵۳- مطالب کدام کتاب، مشتمل بر وقایع اواخر دوره تیموری، آق قویونلو و اوایل دوره صفوی است؟
 (۱) روضة الصفا (۲) احسن التواریخ
 (۳) عالم آرای امینی (۴) مطلع السعدین و مجمع البحرین
- ۵۴- کدام عامل سبب آغاز تاریخ‌نگاری ایرانی در دوره اسلامی به زبان فارسی شد؟
 (۱) تشکیل سلسله‌های ایرانی (۲) ظهور نهضت شعوبیه
 (۳) تحول زبان و الفبای پهلوی به فارسی (۴) ورود دبیران و منشیان ایرانی به دستگاه خلافت
- ۵۵- نگاه اسطوره‌ای و فراتاریخی به سیره و شخصیت رسول خدا (ص)، در کدام منابع سیره غالب است؟
 (۱) السیره النبویه، ابن هشام (۲) الروض الأنف، ابوالقاسم سهیلی
 (۳) وفاء الوفاء باحوال المصطفی، ابن جوزی (۴) الشفاء بتعریف حقوق المصطفی، قاضی عیاض
- ۵۶- کدام مورد بیانگر ویژگی بسیار مهم در روش تاریخ‌نگاری اسلامی و نوشته‌های تاریخی مورخان مسلمان است؟
 (۱) خبر - إسناد (۲) نقل و توصیف (۳) تحلیل عقلی (۴) نقد سندی
- ۵۷- چهار نقشه صورۃ الارض محمد بن موسی خوارزمی، مربوط به کدام نواحی / مناطق یا پدیده‌های جغرافیایی بودند؟
 (۱) بحر قلزم، بحر فارس، رود نیل، مصر سفلی
 (۲) بحر الروم، جزیره، دجله و فرات، سواد
 (۳) شام، عراق، جزیره العرب، جزیره صقلیه
 (۴) جزیره الجوهر، شکل دریاها و خلیج‌ها، رود نیل، بحر بُنطُس
- ۵۸- کدام مورد درباره جغرافیای تاریخی کرمان، درست است؟
 (۱) نرماشیر و جیرفت دو کرسی کرمان در دوره اسلامی بودند.
 (۲) شهر امروزی کرمان، با شهر نرماشیر قدیم تطبیق می‌کند.
 (۳) سابقه ساخت شهر کرمان (با نامی غیر از نام فعلی) به قرن اول هجری برمی‌گردد.
 (۴) کوره‌های پنج‌گانه کرمان شامل بردسیر، سیرجان، بم، نرماشیر و جیرفت، بودند.
- ۵۹- کدام مورد درباره شهر قیروان نادرست است؟
 (۱) قیروان قدیم دیواری از خشت و گل با هفت مسلحه در داخل و خارج شهر داشت.
 (۲) از تجمیع شهرهای عباسیه، رقّاده و صبره (منصوریه) در آغاز دوره اغالبه شکل گرفت.
 (۳) بانی اولیه شهر، عقبه بن نافع است که سنگ بنای آن را در عهد معاویه بنیان گذاشت.
 (۴) شهرهای رقّاده و صبره که به ترتیب در زمان اغالبه و فاطمیان ساخته شدند، از حومه‌های آن به حساب می‌آیند.
- ۶۰- کدام مورد درباره بلاد الزاب، درست است؟
 (۱) ناحیه‌ای است در الجزایر که کرسی آن شهر طَبْنَه بود.
 (۲) ناحیه‌ای است در بلاد جزیره که کرسی آن شهر حدیثه بود.
 (۳) شهری قدیمی بود در مشرق ولایت وهران که بر بقایای شهر تاهرت بنا شده بود.
 (۴) شهر و بندری است قدیمی در شمال افریقیه (تونس) بر ساحل شمالی خلیج قابس
- ۶۱- کاربرد اصلی «میزان الحکمه» یا «ترازوی حکمت» خازنی چه بود؟
 (۱) توزین مواد و کالاها در داد و ستدها (۲) اندازه‌گیری دقیق مواد در کیمیاگری
 (۳) اندازه‌گیری وزن مخصوص اجسام (۴) اندازه‌گیری دقیق در ترکیب داروها

- ۶۲- کدام مورد درباره آثار غیاث‌الدین جمشید کاشانی، درست است؟
 (۱) در خلاصه‌الحساب به محاسبه دقیق عدد پی پرداخته است.
 (۲) رساله محیطیه او اثری مهم در حساب مبتنی بر نظام ستینی است.
 (۳) رساله جیب و وتر تألیف یکی از علمای سمرقند به او منسوب است.
 (۴) کتاب فی مایحتاج الیه من اعمال الهندسه در هندسه کاربردی از تألیفات اوست.
- ۶۳- نظریه ابن‌هیثم معروف به «مسئله الهازن»، درباره کدام موضوع است؟
 (۱) رؤیت (۲) آینه کروی (۳) رنگین‌کمان (۴) انکسار نور و حداقل زمان
- ۶۴- سازنده بزرگترین ذات‌السدس جداری موسوم به سدس فخری چه کسی بود؟
 (۱) زرقالی طلیطلی (۲) ابوالوفای بوزجانی (۳) ابومحمود خجندی (۴) مؤیدالدین عرّضی
- ۶۵- کدام اثر در موضوع مثلثات نیست؟
 (۱) کتاب الفخری کرجی (۲) مقالید علم‌الهیئه بیرونی
 (۳) المجسطی ابوالوفای بوزجانی (۴) کشف‌القناع خواجه نصیرالدین طوسی
- ۶۶- وصف زیر، درخصوص کدام اثر پزشکی اسلامی صادق است؟
 «این اثر نه تنها مشتمل بر اصول جهان‌شناختی کلی و همه شاخه‌های پزشکی است، بلکه بخش خاصی از آن به طب هندی پرداخته است و بحث گسترده‌ای درباره کالبدشناسی هم دارد.»
 (۱) قانون ابن‌سینا (۲) التصریف ابوالقاسم زهراوی
 (۳) فردوس‌الحکمه علی بن ربّن طبری (۴) الطب‌الملکی علی بن عباس مجوسی
- ۶۷- درخصوص صنعت کشتی‌سازی مسلمانان، کدام مورد درست نیست؟
 (۱) کشتی‌های دریای سرخ موسوم به جلاب بود که در بندر عیذاب مصر ساخته می‌شد.
 (۲) کشتی‌های دریای مدیترانه دو سکنه بود و برای ساخت آن از میخ فلزی هم استفاده می‌شد.
 (۳) کوچک‌ترین و کم‌اهمیت‌ترین اسطول مسلمانان، در مقایسه با انواع دیگر کشتی‌های جنگی، «شوانی» بود.
 (۴) در ساخت کشتی‌های دریای سرخ از میخ استفاده نمی‌شد و چوب‌ها را با رشته‌های لیف خرما می‌بستند.
- ۶۸- عبدالله بن فضل از نگارگران مکتب بغداد، کدام اثر را تصویرگری کرده است؟
 (۱) خواص العقاقیر (۲) کتاب الادویه (۳) کتاب‌النبات (۴) کتاب الحشائش
- ۶۹- پیش‌نویس، صدور و تحریر نسخه‌های فرمان‌ها و احکام (جز احکام مالی) در تشکیلات عثمانی، بر عهده کدام گروه بود؟
 (۱) دیوان همایون (۲) رؤس قلمی
 (۳) دیوان قلمی یا بای لقصی قلمی (۴) تحویل قلمی یا نشان قلمی
- ۷۰- استفاده از ایوان‌های کم‌عرض و بلند و بهره‌گیری از تزئینات گچ رنگی، از ویژگی‌های بارز کدام سبک از معماری در جهان اسلام است؟
 (۱) مدجنی (۲) تیموری (۳) سلجوقی (۴) ایلخانی
- ۷۱- کدام مورد درباره شکل‌گیری شهرهای اسلامی، درست است؟
 (۱) زویله شهری نظامی بود که توسط عبیدالله مهدی درکنار قیروان و برای دفاع از شهر به‌وجود آمد.
 (۲) قیروان شهری مذهبی بود که توسط ابوالمهاجر دینار با هدف گسترش دین اسلام پدید آمد.
 (۳) فاس ماهیتی غیرنظامی داشت و از دو بخش عدوة الاندلسیین و عدوة القرویین تشکیل می‌شد.
 (۴) مهدیه شهری بندری و تجاری بود که برای گسترش تجارت و بازرگانی توسط موسی بن نصیر به‌وجود آمد.

- ۷۲- مدارس صابربین، عطارین، بوغانیه پیرامون کدام مسجد جامع تأسیس شدند؟
 (۱) قیروان (۲) زیتونه (۳) فسطاط (۴) قرویین
- ۷۳- کدام مورد درباره مجازات‌های بازاریان و صاحبان مشاغل از سوی محتسب، درست نیست؟
 (۱) تجریس و تشهیر (۲) حبس و تعنیف
 (۳) اجرای حدود شرعی (۴) امحای مواد و کالاهای فاسد
- ۷۴- کدام مورد را می‌توان از روش‌های تعلیمی در نظام آموزشی مسلمانان تلقی کرد؟
 (۱) املاء (۲) مباحثه (۳) روایت (۴) حلقه و مجلس
- ۷۵- کدام مورد پدیده بی‌سوادی در دوره جاهلیت را تأیید می‌کند؟
 (۱) شیوه زندگی عرب جاهلی و دوری از مدنیت و تمدن.
 (۲) گزارش بلاذری از وجود ۱۷ تن باسواد در مکه قبل از بعثت.
 (۳) آزادکردن برخی از اسیران جنگ بدر در ازای سوادآموزی به مسلمانان.
 (۴) کاربرد واژه «امیین» و «جهل» در قرآن برای مردم جزیره‌العرب پیش از اسلام.
- ۷۶- کدام مورد یکی از ویژگی‌های علم (حصولی) با نظر به معلوم از منظر اسلامی، نیست؟
 (۱) اکتشافی است. (۲) مطابق با واقع است.
 (۳) ساختنی است. (۴) از ثبات برخوردار است.
- ۷۷- کدام مورد درباره تصحیح و چاپ انتقادی متون اسلامی به‌وسیله شرق‌شناسان، درست نیست؟
 (۱) بعضاً فاقد ویژگی‌های چاپ انتقادی با مفاهیم اسلامی است.
 (۲) بعضاً با اهداف تبشیری و نشان‌دادن ضعف فکری مسلمانان است.
 (۳) بعضاً به‌سبب کار و دقت علمی مصحح از تصحیح مجدد بی‌نیاز است.
 (۴) بعضاً به سبب پیداشدن نسخه‌های قدیمی‌تر نیازمند تصحیح مجدد است.
- ۷۸- نخستین مترجم قرآن کریم به لاتین که بود؟
 (۱) مرقس طلیطلی (۲) پطروس مکرم (۳) هرمان دالماتی (۴) رابرت کایتانی
- ۷۹- کدام مورد معرف نخستین دایرةالمعارف اسلام است که در اروپا تألیف و منتشر شد؟
 (۱) اسلامیات چاپ لایپزیک
 (۲) نشریه انجمن پادشاهی مطالعات آسیایی
 (۳) دایرةالمعارف اسلام لیدن چاپ اول ۱۹۱۳-۱۹۴۲
 (۴) فرهنگ‌نامه اسلام: دانشنامه آراء و آداب و مراسم دین اسلام
- ۸۰- پیامد شرق‌شناسی و اسلام‌شناسی در غرب، چه بود؟
 (۱) تقویت گرایش دینی در میان اندیشمندان مسلمان
 (۲) واکنش منفی اندیشمندان مسلمان به دستاوردهای شرق‌شناسی
 (۳) مطالعه فزاینده اندیشمندان مسلمان برای رد دستاوردهای استشراق
 (۴) پذیرش تفکر غالب در استشراق از سوی بسیاری از اندیشمندان مسلمان